

הדברה עירונית וגינון בר-קיימא: המדריך המלא לנציגי ציבור

ניהול הגינון והצמחייה במרחב האורבני הוא סוגיה בעלת השלכות ישירות על בריאות הציבור, המגוון הביולוגי והתקציב העירוני. פרק זה במאגר הידע, המבוסס על הכשרות המשרד להגנת הסביבה (בהובלת ערן חקלאי), נועד להעניק לחברי ועדות איכות הסביבה ונציגי ציבור את הידע הרגולטורי והכלים הפרקטיים לקידום מדיניות של "אפס ריסוס" וגינון מקיים ברשות המקומית.

הבעיה: הוואקום הרגולטורי בריסוס הגנני

כדי לפעול נכון, על נציגי הציבור להכיר את ההבדלים בין סוגי הריסוס:

ריסוס גנני

ריסוס שנועד למטרות **אסתטיקה בלבד** (הדברת עשבייה במדרכות, פארקים ואיי תנועה). כאן קיים **ואקום חוקי**: אין רגולציה ארצית נוקשה המגבילה ריסוס גנני בתוך העיר.

בשל כך, האחריות והסמכות לקבוע כללים מחמירים להגנת התושבים מוטלות באופן בלעדי על **הרשות המקומית**.

ריסוס תברואי וחקלאי

מיועד למניעת מחלות (כגון יתושים או חולדות) או להגנה על יבולים, ומפוקח תחת **חקיקה ממשלתית נוקשה**.

המחיר של ריסוס עודף

פגיעה אקולוגית

חומרי ההדברה פוגעים בשרשרת המזון, קוטלים חרקים מועילים (טורפים טבעיים) ומהווים גורם מרכזי לפגיעה באוכלוסיית המאביקים (דבורים).

סכנה לבריאות הציבור

קבלני גינון המרססים בחומרים רעילים בסמוך לחלונות בתים, גני ילדים וגינות כלבים, **ללא התראה וללא שילוט**.

הפתרון המקצועי: גינון בר-קיימא והדברה משולבת (IPM)

המענה המקצועי לריסוס האגרסיבי הוא שינוי מדיניות באגפי השפ"ע והגינון, ומעבר למודל של הדברה משולבת (Integrated Pest Management). מודל זה נשען על מספר עקרונות:

מעבר שיטתי בין שלבי המודל מבטיח צמצום מרבי בשימוש בכימיקלים תוך שמירה על מרחב ירוק ובריא.

עקרונות ההדברה המשולבת בפירוט

העדפת הדברה מכנית

חזרה לשימוש בחרמשים, כלי גיזום מכניים ועישוב ידני כאופציית ברירת המחדל, במקום הפתרון ה"קל" של ריסוס כימי.

תכנון אקולוגי מראש

נטיעת צמחים מקומיים (ארצישראליים) עמידים, שצורכים פחות מים ואינם מושכים מזיקים, על פני צמחי תרבות רגישים.

ריסוס כמוצא אחרון

שימוש בכימיקלים יאושר רק לאחר שכל החלופות מוצו, במינון מינימלי וכ"טיפול כירורגי" בלבד.

חיפוי קרקע

שימוש נרחב ברסק עץ המונע צימוח עשבים שוטים, שומר על לחות הקרקע ומעשיר אותה — ומייתר את הצורך בריסוס.

המשמעות הכלכלית לרשות: הטיעון מול ראש העיר

מעבר לגינון בר-קיימא אינו רק אידיאולוגיה ירוקה ובריאה,

אלא מהלך שחוסך כסף רב לקופה הציבורית:

30-40%

צמצום רכש חומרים

ירידה דרמטית בהוצאות על כימיקלים וחומרי הדברה יקרים.

חיסכון במים

תכנון נכון וחיפוי קרקע מצמצמים בין 30% ל-40% מתצרוכת המים לגינון העירוני.

התייעלות כוח אדם

גינון אקולוגי דורש פחות גיזום תחזוקתי ופינוי גזם, מה שמפחית משמעותית את עלויות הקבלנים.

ארגז הכלים לנציג הציבור: מה לדרוש בוועדה?

1

עדכון מכרזי הגינון

ודאו שמכרזי העירייה לקבלני גינון חיצוניים כוללים **סעיפים מחייבים** של גינון בר-קיימא והגבלות חמורות על ריסוס כימי.

2

שקיפות ויידוע ציבור

דרישה ליישום **נוהל יידוע חובה** – הצבת שילוט בולט לפני ביצוע ריסוס ושליחת מסרונים לתושבי השכונה.

3

הכשרת עובדי שפ"ע

דרישה לשלוח את עובדי מחלקת הגינון העירונית להשתלמויות מקצועיות בשיטות להדברה מכנית וביולוגית (ראו נספח).

נספח פרקטי: אנשי קשר מוסדיים להדרכות עובדי רשות

כדי לסייע לרשות שלכם לעבור לגינון מקיים, ניתן לחבר את הדרג המקצועי בעירייה (מהנדס העיר, מנהל השפ"ע) לגורמים הבאים המספקים ליווי והדרכה:

נילי מלמוד

מפקחת ארצית מקצועות חקלאות ונוי (קורס פיקוח הגנת הצומח).

נייד: 052-2234162 | דוא"ל: Nili.ucangrow@gmail.com

אנג' רונזה אמארה

משרד החקלאות ופיתוח הכפר – מדריכת הנדסת הצומח, אגף ענפי שירות וסביבה חקלאית. מספקת הדרכות ברשויות בנושא גינון בר קיימא.

טלפון: 03-9485473 | נייד: 050-6241102 | דוא"ל:

ronzaa@shaham.moag.gov.il

למידת עמיתים ומקרי בוחן

קבוצת הוואטסאפ הארצית 📱

הצטרפו לקבוצת הוואטסאפ הארצית לקידום גינון בר קיימא — שיתוף ידע, ניסיון ועדכונים שוטפים.

הקלטת ההכשרה המלאה 🎥

ריסוס גנני וגינון בר-קיימא — הכשרה מלאה בהובלת ערן חקלאי, המשרד להגנת הסביבה.

מודל כפר סבא 🎥

צפו בדיון במועצת העיר על מדיניות "אפס ריסוס" — מקרה בוחן מוביל ברמה הארצית.

רגולציה ומסמכי מדיניות 📄

אתר ממשלתי – פרסומים, מדריכים ודוחות בנושא גינון בר-קיימא.

סיכום: המעבר מגינון כימי לטבע עירוני מקיים

האחריות והסמכות לקבוע כללים מחמירים להגנת התושבים מוטלות באופן בלעדי על הרשות המקומית.

מדיניות "**אפס ריסוס**" וגינון בר-קיימא היא כלי בידי נציגי הציבור לשפר את איכות החיים, להגן על הבריאות ולחסוך בתקציב העירוני – בו-זמנית.

✓ קדמו **שקיפות ויידוע ציבור** לפני כל ריסוס

✓ דרשו **עדכון מכרזי גינון** עם סעיפים מחייבים לגינון בר-קיימא

✓ אמצו את עקרונות ה-**IPM** כמדיניות רשמית של הרשות

✓ חברו את הדרג המקצועי ל**הכשרות והדרכות** מוסדיות

☐ המדריך מבוסס על הכשרות המשרד להגנת הסביבה בהובלת ערן חקלאי, ומיועד לחברי ועדות איכות הסביבה ונציגי ציבור ברשויות המקומיות.